

ERIC CHALINE: ÖTVEN ÁLLAT, AMELY MEGVÁLTOZTATTA A TÖRTÉNELMET¹

Ember és természet kapcsolata legalább 20 ezer év hosszú időszakára tekint vissza. A kettejük között fennálló viszony sokszor gyümölcsöző és egymást támogató, máskor katasztrofális és lesújtó képet mutat. Ebben a kapcsolatban az ember mindig arra törekedett, hogy a lehető legjobban kisajátítsa magának a természet erőforrásait, ásványkincseket, növényeket vagy éppen állatokat. E gondolkodásmód egyik lehetséges későbbi értelmezése, állítólagos forrása a bibliai teremtéstörténetben keresendő: Isten, miután megteremtette az embert, az összes teremtett növény és állat urává tette őt, így a bibliai ember és annak leszármazottai feljogosítva érezhették magukat arra, hogy bármit tegyenek ezekkel az élőlényekkel. Amíg a növényekkel rendszerint könnyebb dolga volt az embernek azok házasításában, addig az állatok domesztikálása már jóval több figyelmét és energiáját kötötte le, lévén ez utóbbiak rendszerint saját önálló akarattal bírnak, így döntéseik pedig nem mindig esnek egybe a szelídítőjükével.

A történelem kezdetén a vándorló, vadászó és gyűjtögető életmódot folytató emberek csoportjai csak annyit hasznosítottak a körülöttük élő állatokból, amennyit akkor és ott fel tudtak használni belőlük, legyen szó akár húsról, csontjaikról vagy éppen bundájukról. Később ez a szemlélet megváltozott, amikor megkezdődött az állatfajok megszelídítése és házasítása. Ennek a folyamatnak az egyik korai eredményeként a vad farkasokból szelíd házőrző, nyáját terelő, vakvezető kutyák lettek, majd sorban követte őket a mai macska, tehén, kecske, sertés, ló és szamár őse is. A háziállatokon kívül számtalan más állat is jelentős szerepet tölt be az ember életében, kezdve akár a velük való munkán (elefánt, bivaly), sportokon (solyomász, lovaglás), folytatva a különböző képi és tárgyi szimbólumokban való megjelenésen (szkarabeusz, pulyka), az általuk okozott kellemetlenségek, károk és sérülések elszívásán át (sáska, bolha, légy), egészen a különböző nyelvekben megjelenő nyelvi formulákig és mérnöki újításokig. Az állatok és a velük való kapcsolattartás fajunk múltja, jelene és jövője szempontjából egyaránt fontos, akárcsak az egyes állatok történetének a megismerése.

Ehhez kínál sok érdekességet ez a kötet, amely rengeteg színes fényképes illusztrációival szemlélteti a különböző állatfajok képviselőit. A könyv az állatvilág számtalan fajából mutat be egy csokorra valót: a szerző 50 olyan állatot választott ki művéhez, amelyek az élelmiszer, az orvostudomány, a kereskedelem vagy a gyakorlati felhasználás dimenziói mentén fejtek ki hatást az emberi életre. Noha ez az 50 faj kevésnek hathat az olvasók számára, a kötet szerzője minden egyes élőlény bemutatása során bőséggel kárpótol minket ezért az alacsony számért. Minden állat esetében leírja annak eredeti élőhelyét, biológiai osztályozását (osztály és család), valamint általános méretét, illetve rendeltetését. Utóbbit a fenti négy kategóriába sorolva (élelem, orvostudomány, kereskedelem, gyakorlati hasznosítás) teszi. Némely állat esetében ismert és kevésbé ismert emberektől származó idézetekkel, valamint további ritkán olvasott tényekkel lepi meg olvasóját, utóbbit rendszerint szürke mezőkben olvashatjuk.

A könyv kiváló lehetőséget kínál mind a történelmi, mind a biológiai ismereteiket bővíteni vágyók számára. Olvasmányos formában, sok-sok történelmi ténnyel és színes képpel igyekszik bemutatni azokat az állatokat, amelyek némely képviselője mára már kihalt, vagy a kihálás szélére sodródott – „hála” ember és természet negatív kapcsolatának és az emberi terjeszkedés romboló hatásának. A könyv ily módon nem pusztán ismeretterjesztő kötet, hanem figyelemfelhívás is. Figyelmeztet arra, mi lehet akkor, ha az ember nem ápolja harmonikus viszonyát a természettel, amelynek ő maga is részese.

¹ Budapest, Kossuth Kiadó, 2013, 224 oldal.